

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4425/2020
28.01.2021. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, оба из ..., које заступа Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде из Београда, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 935/20 од 27.05.2020. године, у седници већа одржаној дана 28.01.2021. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 935/20 од 27.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Панчеву П 658/2018 од 30.10.2019. године у ставу првом изреке делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоци на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете исплати за претрпљене душевне болове због противправног лишења слободе њиховог покојног оца ВВ износе од по 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.10.2019. године као дана пресуђења па до исплате. Истом пресудом у ставу другом изреке одбијен је тужбени захтев у преосталом делу којим су тражили да им тужена на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете исплати за претрпљене душевне болове због противправног лишења слободе њиховог покојног оца ВВ износе преко досуђених а до тражених од по 5.000.000,00 динара са каматом и на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете исплати за претрпљени страх износе од по 5.000.000,00 динара са каматом. Ставом трећим изреке одбијен је тужбени захтев на име рехабилитационог обештећења – накнаде материјалне штете: по основу обављеног а неплаћеног рада у редовно радно време у износу од 1.214.860,00 динара, по основу обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 2.763.281,00 динара, по основу обављеног а неплаћеног рада у време држаних празника износ од 88.000,00 динара, по основу изгубљене зараде – плате за време незапослености по престанку лишења слободе након 12.12.1952. године износ од

90.018,00 динара, по основу разлике у висини плате – зараде пре и после штетног догађаја износ од 8.889.310,00 динара, по основу губитка пензије износ од 1.369.450,00 динара, по основу разлике у пензијама које би добијао пок. ВВ да није било штетног догађаја и пензије коју је добијао после штетног догађаја износ од 11.299.789,32 динара и по основу губитка стана износ од 7.000.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од дана вештачења 25.02.2019. године па до исплате. Тужиоци су ослобођени обавезе плаћања судских такса (став 4. изреке). Обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 245.475,00 динара (став 5. изреке).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 935/20 од 27.05.2020. године одбијене су жалбе странака и потврђена наведена првостепена пресуда и одбијен захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену благовремено су изјавили ревизију тужиоци због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешене примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку на основу члана 408. Закона о парничном поступку и налази да ревизија није основана.

У спроведеном поступку нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју Врховни касациони суд у поступку по ревизији пази по службеној дужности. Ревизијом се неосновано указује на погрешну, произвољену и арбитрерну примену материјалног права. Другостепена одлука сагласно обавези из члана 396. Закона о парничном поступку садржи у свом образложењу оцену битних жалбених навода и разлоге који су узети у обзир по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, отац тужилаца ВВ, рођен ... године, ..., запослен на месту ... Секције ... ухапшен је 31.01.1951. године и кажњен је лишењем слободе (поправног рада у трајању од 20 дана) решењем Комисије за прекршаје Народног одбора Другог реона града Београда бр. 301/1951 на основу члана 3. став 1. Закона о прекршајима против јавног реда и мира НР Србије а уједно на основу члана 6. Закона о прекршајима против јавног реда и мира НР Србије у циљу преваспитавања упућен на друштвено користан рад у трајању од 20 месеци рачунајући од дана доношења наведеног решења од 26.02.1951. године и то из политичких и идеолошких разлога, јер је третиран као присталица резолуције Информбироа. На захтев тужилаца Виши суд у Панчеву је донео решење Рех 6/10 дана 07.06.2010. године којим је усвојен захтев за рехабилитацију пок. ВВ и утврђено да се поништавају све правне последице решења Комисије за прекршаје НО Другог реона града Београда те да је рехабилитовано лице било жртва прогона и насиља из политичких и идеолошких разлога. Утврђено је да су у време лишења слободе оца тужиоци били малолетни и то да је тужилац АА имао ... године и ... месеци и ББ ... године и ... месеци и да су у том периоду расли без родитељског старања оца те да су трпели душевне болове настале као последица очевог лишења слободе и његовог издржавања казне на Голем отоку и обележавања тужилаца и њиховог оца као противника тадашњег комунистичког режима. Током боравка оца у затвору тужиоци су наставили да живе са мајком убрзо су исељени из стана који су до тада користили и премештени у други неусловни а мајка тужилаца, иначе незапослена почела је да ради по кућама како би подмирила

егзистенцијалне породичне потребе. Отац тужилаца је био геометар а по повратку са Голог Отока као добар стручњак почео је да ради и одмах су остварени повољнији стамбени и породични услови.

На утврђено чињенично стање правилно су нижестепени судови применили материјално право делимичним одбијањем тужбеног захтева. Наводи ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани.

Одредбама члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/11), прописано је да поред других лица, захтев за рехабилитацију могу поднети деца лица из члана 1. став 1. овог закона, која су, за време трајања повреде права и слободе родитеља, рођена у установама за извршење кривичних санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или за то време расла без родитељског старања, једног, другог или оба родитеља. Према члану 26. став 3. истог закона, рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. овог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Према члану 26. став 1. и 2. истог закона рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи, има право на враћање наплаћених новчаних казни и трошкова поступка, у ревалоризованом износу а према члану 20. став 1. истог закона и право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине и имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину као и право на рехабилитационо обештећење.

Тужиоци као деца рехабилитованог лица, којима је било ускраћено родитељско старање од стране једног родитеља у трајању од 22 месеца, према цитираним одредбама имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе свог сада пок. оца. Оцењујући утврђене околности конкретног случаја: да је отац тужилаца лишен слободе у време када су тужиоци били малолетни, у узрасту од ... године и ... месеци односно ... године и ... месеци, да су били лишени очевог присуства, његовог старања, издржавања, пажње и љубави, да је током њиховог одрастања код људи из њихове околине постојала свест и негативан однос због боравка оца у затвору и да су се последице очеве осуде одразиле на њихов живот и личност, Врховни касациони суд налази да досуђени износи накнаде нематеријалне штете од по 1.000.000,00 динара сваком од тужилаца представљају адекватну накнаду и да тражени износи преко досуђених превазилазе критеријуме правичне накнаде. Приликом одређивања накнаде нижестепени судови су сагласно члану 200. Закона о облигационим односима имали у виду све релевантне околности, сврху досуђења накнаде као сатисфакције за претрпљене душевне патње а не репарације као и значај повређеног добра и водили су рачуна да се накнадом не погодује тежњама неспојивим са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правилно је побијаном одлуком примењено материјално право и то одредбе члана 26. Закона о рехабилитацији одбијањем захтева тужилаца за накнаду материјалне штете за обављен, неплаћен рад пок. ВВ, прековремени рад, рад у време празника, за изгубљену зараду током незапослености, разлике у висини плате, губитка пензије, разлике у пензији и по основу губитка стана. Из садржине цитираног члана 26. Закона о рехабилитацији произилази да право на накнаду материјалне штете настале због

повреде права и слободе, припада искључиво рехабилитованим лицима. Закон о рехабилитацији је специјалан закон, који је изричито одредио носиоце права, основ и обим права на рехабилитационо обештећење и круг лица којима припада ово право се не може проширивати правилима о наслеђивању и правном следбеништву.

Ревизијом се неосновано оспорава одлука о материјалној штети указивањем на одредбе Устава, Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни или поступака УН, Резолуцију генералне скупштине Уједињених Нација од 21.03.2006. године, Препоруку Комисије за људска права, Закон о облигационим односима, Закон о забрани дискриминације и др. јер нижестепене одлуке нису у супротности са цитираним прописима и актима. Уставом није предвиђено право на рехабилитацију лица које су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишени живота, слободе и других права, на основу судске или административне одлуке или без тих одлука у ранијем правном режиму, али је у циљу заштите и остваривања основних уставних начела људских и мањинских права и слобода донет Закон о рехабилитацији којим су уређена та питања. Наведеним законом је изричито прописано да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слободе имају само рехабилитована лица услед чега нису основани наводи ревизије да та права могу остварити и наследници. Закон о рехабилитацији је *lex specialis* у односу на Закон о облигационим односима у погледу регулисања права на обештећење за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење). Такође чланом 14. став 1. Конвенција УН гарантовано је право жртве неког акта тортуре на накнаду и праведно и одговарајуће обештећење као и то да у случају смрти жртве акта тортуре имаоци права те жртве полажу права на обештећење из чега произилази да титулари права на обештећење у случају тортуре могу бити и друга лица али само у случају када је смрт жртве непосредно наступила као последица акта тортуре, што овде није случај, будући да је отац тужилаца преминуо 20.10.2006. године.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу правилност и законитост побијане пресуде одлучено је као у изреци одлуке на основу члана 414. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Слађана Накић Момировић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић